

Denizli Örneği Çerçevesinde Kentlileşme Sürecinde Seçmen Davranışı Değişimi

Sülün Evinç TORLAK*
Ferihan POLAT**

Giriş

Kentlileşme; kırdan kente göçen kişinin, kente özgü işlerde çalışıp, kente özgü davranış kalıplarını benimsemesi, kentin fırsat ve olanaklarından yararlanması yönünde gelişen bir değişim sürecidir. Kentlileşme sürecindeki kişinin tavır, tutum ve davranış değişimi 3 temel alanda; ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda görülür. Ekonomik açıdan kentlileşme, kişinin geçimini kente özgü işlerden sağlar duruma gelmesidir. Sosyal açıdan, kır kökenli insanın kentlere özgü tutum, tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve tinsel değer yargılarını benimsemesidir. Üçüncü kentlileşme öğesi de, kentte gelen bireyin zaman içinde siyasal tutum, davranış ve yaklaşımlarında görülen değişimdir.

Bu çalışmada; kentlileşme sürecinde kişilerin geçirdiği siyasal davranış değişimlerinde biri olan, “seçmen davranışı” ele alınmaktadır. Seçmen davranışı, siyasal davranış alanına giren pek çok öğeden biridir. Ancak, siyasal bilimcilerin üzerinde en fazla inceleme yaptıkları alandır. Seçmen davranışının, hemen hemen bütün toplumlarda görülen bir olgu olması, onun karşılaştırmalı siyasal davranış çalışmalarında en fazla başvuru alanı olmasını sağlar. Seçim, bireyin en kolay ve

* Ar. Gör., Pamukkale Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü.

** Yrd. Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü.

en öncelikle yaptığı siyasal katılım biçimidir. Seçmen davranışları, diğer siyasal davranışlardan farklı olarak nitel değil, nicel değerlerle ifade edilir. Nitel değerler, toplumdan topluma veya zamanla değişir. Nicel değerler, karşılaştırmalı çalışmalarda çok daha rahatlıkla kullanılmaktadır. Seçmen davranışları nicel olmaları nedeniyle, siyasal değişimlerin en önemli göstergesi olarak ele alınmaktadır.

Kentleşme bireysel bir süreçtir. Kente göçen kişi, zaman içinde kentsel tutum ve davranışları özümseyerek kentleşecektir. Bu süreçte, zaman boyutu önem kazanmaktadır. Aynı bireylerin süreç içindeki siyasal davranış değişiminin test edilmesi, uzun bir çalışma dönemini kapsayacağı için bu çalışmada, kentleşme sürecinin değişik aşamalarında bulunan farklı gruplar üzerinde çalışılmıştır. Saptanan zaman dilimleri kadar, “kentte yaşama süresi” (KYS) olan kitlelerin, seçmen davranışları açısından gösterdiği farklılıklar, Denizli örneği çerçevesinde karşılaştırılmalı olarak analiz edilmiştir. Türkiye’nin pek çok ilinde olduğu gibi bu ilimizde de, siyasal konularda alan çalışması yapılmamıştır. Nisan 1999 Genel Seçimi ve Yerel Seçimi ile Kasım 2002 Genel Seçimini kapsayan araştırma, Denizli özelinde seçmen davranışı üzerinde yapılan ilk araştırmalardandır.

1. Seçmen ve Seçmen Davranışı Kavramı

“Seçmen”; bir ülke vatandaşı olmanın kendisine sağladığı hak ve görev olarak, o ülkede yönetici kadronun belirlenmesiyle ilgili seçimlere katılabilecek kişidir. Kişilerin bu amaçla katıldığı eylemler, seçmen davranışı olarak tanımlanır (Gülmen, 1979:18). “Seçmen davranışı” topluluk üyelerinin yöneticilerini seçme işlemi yanı sıra, doğrudan veya dolaylı olarak kamu politikalarını etkileme amacıyla katıldıkları ortak işlevleri de kapsar. Seçmen davranışı dışında, ulusal çapta ve ona eşdeğer başka bir siyasal davranış yoktur. Herkesin toplumdaki rolleri ve siyasal görüşleri ne olursa olsun, seçimlere katılma hakkı vardır. Bu hak eşit olarak dağıtılmıştır. Ulusal seçimlerle, herkese eşit etki olanağı tanınmıştır. Her oy eşit değere sahip olduğu gibi, oy kullanma ile kullanmama davranışları da etki açısından eşit ağırlığa sahiptir. Seçimler gizlidir ve seçmen oy verme davranışından sorumlu tutulamaz. Bu nedenle, seçmen gerçek tercihini rahatlıkla kullanabilir. Seçimlerin gizliliğinin araştırmacılar açısından sakıncası, verilen oy ile kişi arasında bireysel bir bağ kurulamamasıdır. Bu tür araştırmalarda ancak, toplu seçimler ve davranışlar incelenebilmektedir.

Bilimsel literatürde, seçmen davranış üzerinde yaş, cinsiyet, eğitim, gelir, meslek ve yerleşim birimi gibi faktörlerin etkisine değinilmektedir. Kalaycıoğlu bir çalışmada konuyu; cinsiyet, yaş, kent hayatı, eğitim, meslek, sosyo-ekonomik statü, gibi değişkenler açısından ele almıştır (1993:252-266). Seçmen davranışının,

sosyolojik yaklaşım boyutunu inceleyenler daha çok din, sosyo-ekonomik statü, yaşanılan coğrafi mekan, mensup olunan grup vb. faktörlere öncelik verir. Sosyolojik yaklaşımın temel konusu seçmenler değildir, partiler ve gruplardır, temel problemi de “niçin oy veriyorlar” sorusuna cevap aramaktır (Harrop-Miller, 1987:157). Geniş anlamda seçmen davranışı; siyasal liderlerin kararlarını etkilemek amacıyla yapılan eylemlerin tümünü ifade eder. Dar anlamda ise; siyasal yönetici kadronun seçimi sırasında, toplumun üyelerinin siyasal partiler veya liderler arasında yapmış oldukları seçme işlemidir (Gülmen, 1979:19). Tanımda yapılan bu daraltma; kamuoyu, seçim kampanyaları, etki araçları gibi seçim öncesiyle ilgili faaliyetler ile referandum oylamalarında görülen seçmen davranışlarını kapsam dışında bırakmaktadır. Konunun sınırları sadece, yönetici organların seçimi sırasındaki seçmen davranışları olarak belirlenmektedir. Bu araştırmada da kullanılan ‘seçmen davranışı’ kavramı; siyasal yönetici kadronun seçimi sırasında, o toplum üyelerinin yapmış oldukları seçme işlemidir.

Seçmen davranışı iki aşamada karar almayı kapsar. Kişinin önce yönetici kadronun seçiminde oy kullanıp kullanmayacağına karar vermesi, sonra da bu oyunu ne yönde kullanacağını belirlemesi gereklidir. İlk karar oy verip vermeme ikincisi ise, belirli bir partiye oy verme şeklinde uygulamaya yansır.

1.1. Seçime Katılıp-Katılmama Kararı

Siyasal katılma, basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir faaliyet alanını kapsar (Kapani, 2000:130). Siyasal liderlik mevkilerine gelecek olan kişilerin seçilmesinden, onların alacağı veya almakta oldukları kararların biçimlenmesine kadar bir çok eylem, siyasal katılma olarak kabul edilir (Kalaycıoğlu, 1983:201). Siyasal ilişkilerin bulunduğu her toplumda, siyasal katılımın en klasik şekli olarak oy verme karşımıza çıkar. Oy verme, pasif ve aktif katılma şekilleri arasında bir noktadadır. Aktif siyasal katılmada kişi, başkalarını iknaya çalışır amaç, süreci etkilemektedir. Pasif siyasal katılmada, kişi politika ile ilgilenir, okur, tartışır. Katılma kararını etkileyen en önemli öge, kişinin demokratik siyasi eyleme ve o toplum içinde bunun uygulanmakta olduğuna inanmasıdır. Burada varsayım, parlamenter demokratik rejimin varlığıdır. Siyasal katılmada, katılanın kararları etkileme oranı, o ülkenin demokratik olup olmadığının göstergesidir. Önemli olan seçmenin, hukuken sahip olduğu araçları kullanarak, karar alma sürecinde farklılık yaratıp yaratmama hakkının garanti altında olduğuna inanmasıdır. Kişi etkili olduğuna inanırsa, samimi olarak katılma duygusuna sahip olur. Seçmen kararları etkileme konusunda ümitsizliğe düşmüşse, seçime katılmama oranı yüksek olacaktır (Gülmen, 1979:20).

Kişi çevreden ne kadar çok seçime katılmayı teşvik edici uyarı alırsa, seçime katılma olasılığı da o derece yüksek olacaktır. Bu uyarıcılar; çevre, haber kaynakları, seçim kampanyaları ve kişisel tartışmalar olabilir. Kişisel ilişkiler ve tartışmalar, katılmayı büyük oranda etkiler. Seçimlere katılma aynı zamanda çevreden öğrenilen bir davranış olduğundan, kişi meslektaşlarının, arkadaşlarının, ailesinin katılıp katılmama davranışlarından etkilenir. Katılma kararının bu tür nedenleri oluşu gibi, cinsiyet, yaş, ırk, sosyal statü, kentleşme durumu gibi çok sayıda sosyal, demografik ve ekonomik nedenleri de vardır (Lipset, 1986:188).

Oy verme nedenleri farklı gruplara veya dönemlere göre değişim gösterir. Lipset bir gruptaki oy kullanma eğilimi ile ilgili şu genellemeleri yapmıştır:

1) Grubun çıkarları hükümet politikasından çok etkileniyorsa, katılma eğilimi yüksek olacaktır. Bu etkilenme durumu çeşitli şekillerde olabilir; kişi işi gereği hükümetin uygulayabileceği politikalardan etkilenebilir, hükümetin yönetiminde bir memur olabilir veya moral ve dini değerler açısından etkilenmeye açıktır.

2) Grup, siyasal kararların kendi çıkarları ile olan ilişkisi hakkında haber alma olanaklarına sahip ise, katılma oranı yüksek olacaktır.

3) Kişiler oy kullanmasını talep eden sosyal baskılar altındaysa, oy kullanma olasılığı yüksek olacaktır. Baskılar, üyesi olunan örgütlerden, arkadaş ve meslektaş çevresinden veya diğer sosyal ilişkilerden gelebilir.

4) Farklı siyasal partilere oy verme baskısı altında olmayan kişilerin, oy kullanma eğilimi yüksek olacaktır. Çapraz baskılara maruz olanlar yani, farklı yönlerden siyasal etki altında kalanlar ve çok sayıda grupla özdeşmiş olanlar genellikle çekimserdirler (Lipset, 1986:188).

1.2. Parti Seçimi

Toplumdaki faaliyetler yoğunlaştıkça, ekonomik ve sosyal olgulara paralel olarak siyasal olgular da kurumsallaşmaya başlar. Kurumsal iktidar mücadelelerinde en büyük ağırlığı, farklı çıkarların temsilcisi olan siyasal partiler taşır. Oy kullanma kararı alan seçmen, parti seçimi yapabilmek için gereksinim ve taleplerini belirlemesi ve bu taleplerin hangi parti tarafından sağlanabileceğini saptaması gerekir. Seçmen, ülkenin sosyo-ekonomik yapısı ve tarihinin belirlediği alternatifler arasında seçim yapar. Kişinin zaman içinde siyasal tercih ve tutumlarındaki düzenlilik ve baskılara karşı koyabilme yeteneği, kararın alınmasını kolaylaştırır. Haber alma kaynaklarına sahip olma, hangi partinin taleplerini karşılayabileceğini öğrenme açısından doğru karar almayı sağlar (Gülmen, 1979:25).

Seçmen yaptığı siyasal parti seçişiyle, genel olarak sistemi belirleyici veya sisteme karşı çıkıcı bir davranış göstermektedir. Kişinin aldığı kararın doğru olup olmadığı, rasyonellik tartışmalarını doğurur. Rasyonel karar; belirlenen bir amaca varmak için katlanılan bedelle, bu amacın sağlayacağı yararın karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkar. Rasyonellik bir sonucu değil, bir eylem sürecini ifade eder. Kişi aldığı kararda rasyonel olmasına rağmen, belirlenen amaca varamamış olabilir. Siyasal anlamda kişi, siyasal amaçlarına varmasını sağlayabilecek siyasal davranışı benimserse, rasyonel davranmış olur. Oy vermede rasyonel oluş, her şeyden önce gerçeğin gözlemine ve testine dayandığından, sağlam bir düşünce sistemini ve mantıksal tutarlılığı gerektirir. Kişinin siyasal kararlarında rasyonel olabilmesi, siyasal bilgi sahibi olmasına ve haber alma kaynaklarına sahip olmasına bağlıdır. Belirsizliğin yoğun olduğu bir sistemde, seçmenlerin eksik veya doğru olmayan bilgilere sahip olması olağandır. Kararların rasyonel olup olmadığının yargılanabilmesi için; bilgi düzeyinin, amaçlar ile kullanılan araçların tutarlı olup olmadığının ve tutarlı bir mantığın olup olmadığının bilinmesi gerekir (Gülmen, 1979:27).

Seçmenin aldığı kararlar, siyasal davranışlarına yön veren tercihlerdir ve sık değişme özelliği gösterir. Bu kararlar oldukça karmaşık etkiler altında, genellikle bireyin çevresinden etkilenmesi sonucu ortaya çıkar. Seçmen davranışında araya insan faktörünün girmesi, belirsizlik yaratmaktadır. Hangi faktörlerin, hangi etkileri yarattığı çok net bir biçimde ortaya konamamaktadır. Hangi tür siyasal davranışların süreklilik gösterdiğini, hangilerinin değişebildiğini, hangi durumlarda, hangi etmenlere bağlı olarak değiştiğini tespit etmenin yollarından biri, bu davranışları zaman boyutu içinde incelemektir. Seçmen davranışı zaman içinde tutarlılık göstererek, bir siyasal eğilim şeklini alır. Siyasal eğilimler, siyasal katılma eylemine dönüşür. Bu katılımın en basit şekli ise, seçim dönemlerinde parti tercihleri olarak ortaya konulur.

2. Seçmen Davranışları Üzerine - Denizli’de Bir Alan Araştırması

2.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Varsayımları

Konu: Çalışmada, kentleşme sürecinde “kente yaşama süresinin” (KYS) seçmen davranışı üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Kırsal kesimden Denizli’ye göç edenlerin, seçmen davranışının en önemli göstergeleri olan “oy verme” ve “parti seçişi” test edilmektedir. Deneklerin, Nisan 1999 Genel Seçimi ile aynı tarihte gerçekleştirilen Yerel Seçim ve Kasım 2002 Genel Seçimlerinde gösterdikleri seçmen davranışları incelemeye alınmaktadır.

Amaç: Denizli’ye yönelik bu çalışmanın amacı, kente gelen kitlelerin zaman içinde oy verme davranışında ve oylarının yönündeki değişimleri saptamaktır. KYS’nin seçmen davranışına, seçmenin parti veya ideolojik yönelimine etkisi

yukarıda belirtilen seçimlerin sonuçlarına göre ortaya konulması amaçlanmıştır.

Varsayımlar: Kentleşme sürecinde, zaman boyutu siyasal davranış (seçmen davranışı) üzerinde etkilidir. Bu varsayım çalışmada iki yönü ile test edilmektedir.

· Kente yeni gelen seçmenlerin, genel ve yerel seçimlere katılma davranışlarında belli bir istikrar beklenmezken, KYS artıkça, seçmenlerin belli bir oy verme kararlığı göstermesi beklenmektedir.

· KYS artıkça, seçmenlerin parti tercihinde de istikrarlı bir tutum göstermeleri beklenmektedir. Parti seçişi konusunda, KYS'ne bağılı olarak seçmenlerin seçtikleri partilerin siyasi yelpazedeki konumlarında farklılaşmalar olacaktır.

2.2. Araştırmanın Evreni, Örnekleme ve Yöntemi

Evren: Kentin çeperinde yer alan, organize sanayi bölgesine yakınlığı nedeniyle kente ilk gelenlerin yoğun olarak yerleştiği Sevindik Mahallesi, alan araştırması için örnek olarak seçilmiştir. 1998 Seçimlerine göre, Denizli merkezinde seçmen sayısı 156157, Sevindik Mahallesinde 5038'dir.

Örneklem: Denekler, Sevindik Mahalle Muhtarlığı'nın ikametgah kayıtları esas alınarak saptanmıştır. Kente yaşayış süresine göre haneler, 0-5 yıl; 6-10 yıl; 11-15 yıl ve 16 yıl üzeri olmak üzere dört tabakaya ayrılmıştır. Hanelerin gruplandırılmasında, seçim dönemlerine bağılı olarak beş yıllık zaman dilimleri esas alınmıştır. Her tabaka için, basit tesadüfi örneklem yöntemiyle, eşit sayıda (25 hane) seçilmiştir. Böylece, kente göçen 100 hane tespit edilmiş, görüşmeler evin kadını ve erkeği ile yapılarak 200 anket formu doldurtulmuştur.

Yöntem: Araştırmanın bağımsız değişkeni "kentte yaşama süresi" KYS'dir. Bu nedenle, deney grubundaki haneler saptanırken "seçmen kütükleri" değil, muhtarlıkta bulunan "ikametgah kayıtları" esas alınmıştır. Bağımlı değişken "seçmen davranışı"dır.

2.3. Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılanların yaş sınıflandırması; %35.3'ü 18-34, %43'ü 35-50, %19'u 51-66 ve %2.7'si 67 yaş ve üstü grubundadır. Deneklerin; %73.7'si Ege, %11.7'si Doğu Anadolu, %7.3'ü Akdeniz, %4'ü İç Anadolu doğumludur. Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Marmara Bölgesi'nde doğmuş olanların oranı düşük düzeyde kalmaktadır. Doğdukları yerleşim birimi bakımından deneklerin; %33.3'ü ilde, %29'u köyde, %23'ü kasabada ve %14.7'si ilçede doğmuştur. Kente göç ile gelenlerin,

%48.7'si Denizli civarından, %17.6'sı Ege, %17.1'i Doğu Anadolu, %7.5'i Akdeniz, %6'sı İç Anadolu, %2.5'i Güneydoğu Anadolu, %0.5'i Marmara Bölgesi'nden göç etmiştir.

2.4. Sosyo - Ekonomik Özellikler

Araştırmaya katılanların %2'si okuma-yazma bilmiyor, %1.3'ü okuma-yazma biliyor. Deneklerin %41'i ilkokul, %13.7'si ortaokul, %23.3'ü lise, %17'si üniversite mezunudur. Meslek grupları incelendiğinde seçmenlerin %34.4'ü ev hanımı, %18.4'ü serbest meslek, %16.1'i emekli, %15.4'ü işçi, %13.7'si memur, %1'i çiftçi, %1'i işsiz olduğu görülmektedir. Aylık gelir dağılımına göre deneklerin %16.7'si 0-250 YTL, %35.1'i 251-500, %25.4'ü 501-800, %22.7'si 801- üstü YTL gelir grubunda yer alır.

3. Araştırmanın Bulguları

3.1. Seçimlere Katılıp- Katılmama Kararı

Tablo 1. KYS - Siyasal Yaşamın Kurumlarını Beğenme Düzeyi

KYS (yıl)	Siyasal yaşamın kurumlarını beğenme düzeyi %			
	Hayır	Kısmen hayır	Kısmen evet	Evet
0-5	31.4	7.8	25.5	35.3
6-10	26.0	12.0	36.0	26.0
11-15	32.0	8.0	24.0	36.0
16+	49.7	10.7	26.8	12.8

Siyasal yaşamın kurumlarını beğenme düzeyi, kente yaşama süresine göre anlamlı bir fark gösterir. 16 yıl ve üstü kategorisindekiler, siyasal yaşamın kurumlarını en az beğenen kesimdir. En yüksek beğenme düzeyine 0-5 yıllık kentliler sahiptir. KYS arttıkça, siyasal yaşamın kurumlarını beğenme düzeyi düşmektedir.

Tablo 2. KYS - Partilerin Temsil Düzeyine İlişkin Görüşler

KYS (yıl)	Siyasal partilerin temsil niteliği %			
	Hayır	Kısmen hayır	Kısmen evet	Evet
0-5	32.6	9.3	32.6	25.6
6-10	46.9	8.2	28.6	16.3
11-15	37.2	7.0	25.6	30.2
16+	57.9	6.4	27.9	7.9

Siyasi partilerin kendilerini ne kadar temsil ettiğini düşünme açısından gruplar, KYS'ne göre farklılaşma göstermektedir. KYS en kısa olan grup, siyasi partilerin kendilerini temsil ettiğini en fazla inanan gruptur. Siyasal partilerin kendilerini hiç temsil etmediğini düşünenler, KYS en uzun olan kesimdir.

Tablo 3. KYS - 1999 - 2002 Genel Seçimlerinde Oy Kullanma Kararı İlişkisi

KYS(yıl)	1999 Genel Seçimi %		2002 Genel Seçimi %	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
0-5	82.6	17.4	88.2	11.8
6-10	86.0	14.0	90.0	10.0
11-15	95.6	4.4	98.0	2.0
16+	90.5	9.5	95.9	4.1

Tablo 3'e göre, Her iki seçimde de, değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi yüksek değildir. Bu seçimlerde oy kullanmayanlarda en yüksek orana, KYS en kısa olanlar ulaşmıştır. Oy kullananların oranı, KYS arttıkça yükselir.

Tablo 4. KYS- 1999 Yerel Seçimi Oy Kullanma Kararı İlişkisi

KYS(yıl)	1999 Yerel Seçimi oy verme %	
	Evet	Hayır
0-5	76.1	23.9
6-10	88.6	11.4
11-15	97.7	2.3
16+	91.0	9.0

Bu Seçimde de, oy kullanma davranışı KYS'ne bağımlı görülmemektedir. Bununla birlikte, oy kullananların oranının KYS arttıkça yükseldiği söylenebilir.

3.2. Parti Seçimi

Parti Seçim Kararını Alınma Biçimi: Bu bölümde, parti seçim kararlarının alınma biçimi ve 1999 Yerel Seçimlerinde parti seçme kararını etkileyen etkenlere ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 5. KYS - Parti Seçiş Kararını Alma Biçimi İlişkisi

KYS(yıl)	Parti seçiş kararının alınması %		
	Kendim	Eşim	Aile Büyükleri
0-5	84.3	11.8	3.9
6-10	88.0	12.0	0
11-15	88.0	8.0	4.0
16+	93.3	4.7	2.0

Kentte uzun yaşayanlar, parti seçimlerini daha çok kendileri yapmaktadır.

Tablo 6. KYS - Parti Seçiş Kararında Aile ve Akrabaların Etkisi

KYS(yıl)	Aile-akrabalarla aynı partiye %		
	Evet	Hayır	Bilmiyorum
0-5	72.5	9.8	17.6
6-10	50.0	30.0	20.0
11-15	62.0	14.0	24.0
16+	43.0	38.9	18.1

KYS ile aile ve akrabaların aynı partiye oy verip/vermemesi birbirine bağlıdır. Parti tercihini yaparken aile ve akrabaları ile aynı partiye oy veren seçmenler, 0-5 yıl kategorisinde yüksek, 16 yıl ve üstü kategorisinde düşüktür. Aile ve akrabaları ile farklı partilere oy verenlerin oranı, 0-5 yıllık kentlilerde düşük, 16 yıl ve üstü grupta yüksektir. KYS arttıkça seçmen daha bağımsız olarak parti tercihini yapmaktadır.

Tablo 7. KYS - 1999 Yerel Seçiminde Parti Seçme Nedeni

KYS(yıl)	1999 Yerel Seçim oy verilen partiyi seçiş sebebi %				
	1	2	5	6	7
0-5	19.4	35.5	6.5	19.4	19.4
6-10	21.2	3.0	3.0	21.2	51.5
11-15	7.1	21.4	7.1	28.6	35.7
16+	24.7	18.6	13.4	22.7	20.6

- 1.Daima o partiye oy verdim..
- 2.Aile o partiye oy verdiği için oy verdim..
- 5.Yerel sorunlara en çok eğilen, halkı en çok düşünen parti olduğu için oy verdim..
- 6.Başkan adayının kişiliğini beğendiğim için oy verdim.
- 7.Aday veya partiye kişisel yakınlığım dolayısıyla oy verdim.

Nisan 1999 Yerel Seçimlerine göre, KYS ve oy verilen partiyi seçme nedeni birbirine bağlı olarak değişmektedir. Ailelerine uyup parti tercihi yapanlar, en yüksek oranda 0-5 yıl, oy verdikleri partiyi, partiye veya adayına kişisel yakınlığı dolayısıyla tercih edenler yüksek oranda 6-10 ve 11-15 yıl kategorilerindedir. Daima o partiye oy verdiği için bu seçimlerde de aynı partiyi tercih edenler, en yüksek oranda 16 yıl ve üstü kategorisindekilidir.

1999 Genel /Yerel Seçimleri - 2002 Genel Seçimi Parti Seçişlerinin Oransal Dağılımı: Bu bölümde, KYS ile 1999 ve 2002 Genel Seçimlerinde parti tercihlerinin dağılımı ve KYS ile 1999 Yerel Seçiminde parti tercihlerinin dağılımı verilmektedir.

Tablo 8. KYS - 1999 -2002 Genel Seçimlerinde Parti Seçişi Arasındaki İlişki

KYS (yıl) %	1999 Genel Seçimi (İlk Beş) %					2002 Genel Seçimi (İlk Dört)			
	ANAP	DSP	MHP	CHP	DYP	AKP	DYP	MHP	CHP
0-5	11.8	14.7	64.7	8.8	0	42.5	5.0	42.5	10.0
6-10	18.2	27.3	27.3	15.2	12.1	75.6	3.3	7.3	12.2
11-15	16.9	20.3	17.8	25.4	19.5	71.7	6.5	10.9	10.9
16+	16.4	23.2	26.4	20.5	13.6	20.4	11.1	13.9	54.6

Nisan 1999 Genel Seçiminde seçmenlerin parti seçişi, KYS'ne bağlı olarak değişmektedir. 0-5 yıl kategorisinde tercihler MHP yönündedir. Bu partinin oranı KYS arttıkça düşmektedir. CHP'ye en yüksek oranda oy veren kesim, 16 yıl ve üstü kategoridekilidir, KYS kıaldıkça partinin oy oranı gerilemektedir. ANAP ve DSP en yüksek oy oranlarını, 6-10 yıl ve 11-15 yıllık kentlilerden almaktadır. DYP'nin oy desteği, KYS en yüksek olan kategoridendir, Partinin oy oranı KYS azaldıkça düşmektedir. Kente yeni gelen ve KYS nispeten az olan seçmen, tercihini daha çok siyasal yaşamın sağ kanadında yer alan partilerden yana yapmaktadır. KYS 16 yıl ve üstündeki seçmen, daha çok merkez sol partileri tercih etmekte, sıralamada merkez solun hemen ardından merkez sağ partiler gelmektedir.

Kasım 2002 Genel Seçiminde seçmenlerin parti seçişi, KYS'ne bağlı olarak değişmektedir. 0-5 yıl kategorisinde MHP ve AKP tercih edilirken, her iki partinin de oy oranı 16 yıl ve üstü grupta düşmektedir. AKP bu seçimde en yüksek oy desteğini, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kategorilerindekilerden almıştır. KYS en yüksek olan kentliler, CHP'yi tercih eden seçmen kitlesidir. CHP'nin oyları, KYS az olan grupta düşmektedir. Kente yeni gelen ve KYS az olan seçmenin tercihi, daha çok sağ kanatta yer alan partilerdir. KYS 16 yıl ve üstündeki seçmen ise, daha çok merkez soldan yana tercih yapmakta, arkasından tercih sırasında merkez sağ partiler yer almaktadır.

Tablo 9. KYS - 1999 Yerel Seçiminde Parti Seçişi Arasındaki İlişki

KYS(yıl)	1999 Yerel Seçimi (İlk Dört) %			
	ANAP	MHP	DYP	CHP
0-5	29.0	58.1	6.5	6.5
6-10	45.5	3.0	27.3	24.2
11-15	30.0	3.3	46.7	20.0
16+	10.0	9.1	43.6	37.3

Nisan 1999 Yerel Seçiminde parti seçişi davranışı, KYS'ne bağlı olarak değişmektedir. 0-5 yıl kategorisi yüksek oranda MHP'yi tercih etmiş, bunu ANAP izlemiştir. 6-10 yıl en fazla ANAP'ı desteklemiş, bunu ANAP ve DYP izlemiştir. 11-15 yıl kategorisi DYP'yi desteklenmiş, bunu ANAP izlemiştir. 16 yıl ve üstü ise yüksek oranda DYP'yi desteklemiş, bunu CHP izlemiştir.

Parti Değiştirme Oranı ve Nedenleri: Bu bölümde Nisan 1999 ve Kasım 2002 Genel Seçimlerinde farklı partiye oy verme oranı ve bunun nedenleri ile, Nisan 1999 Genel ve 1999 Yerel Seçimlerinde parti değiştirme oranı ve değişimi etkileyen nedenlere yer verilmektedir.

Tablo 10. KYS -1999-2002 Genel Seçimleri Farklı Partiye Oy Verme Oranı

KYS (yıl)	Farklı partilere oy verme %	Aynı partiye oy verme %
0-5	31	69
6-10	54	46
11-15	54	46
16 +	29	71

Farklı partilere oy kullanma oranı en yüksek, 6-10 ve 11-15 yıl kategorilerinde, en düşük kente yeni göç edenler ile kentte en uzun süre yaşayanlardadır.

Tablo 11. KYS -1999-2002 Genel Seçimleri Farklı Partilere Oy Verme Nedeni

KYS(yıl)	Farklı partiye oy verme sebepleri %		
	1	5	7
0-5	75.0	12.5	12.5
6-10	77.8	14.8	7.4
11-15	74.1	18.5	7.4
16 +	50.0	34.1	15.9

1. Eski partim vaatlerini/ hedeflerini gerçekleştirememiştir.
5. Eski partimin artık bana hitap etmediğini düşünüyorum.
7. Özel bir nedeni yok.

Tablo 11'e göre; 0-5 yıl kategorisi, daha çok eski partilerinin vaatlerini ve hedeflerini gerçekleştirmediğini düşündükleri için oy verdikleri partiyi değiştirmektedirler. KYS arttıkça, bu nedene bağlı olarak parti değişme durumu azalmakta, eski partilerinin artık kendilerine hitap etmediğini düşündükleri için parti tercihlerini değiştirmektedirler.

Tablo 12. KYS - 1999 Genel -Yerel Seçimleri Farklı Partilere Oy Verme

KYS (yıl)	Farklı partilere oy verme %	Aynı partiye oy verme %
0- 5	23	77
6- 10	36	64
11- 15	40	60
16 - +	41	59

Nisan 1999 Genel ve Yerel seçimlerinde seçmenlerin farklı partilere oy verme oranı, KYS'ne bağlı olarak incelendiğinde; her iki seçimde farklı partilere oy kullanma oranı en yüksek 16 yıl ve üstündeki kentlilerdedir. Bu oran KYS kısaldıkça düşmektedir.

Tablo 13. KYS- 1999 Genel –Yerel Seçimleri Parti Değiştirme Nedeni
KYS (yıl)Farklı partiye oy verme sebepleri %

	1	2	3
0-5	41.7	50.0	8.3
6-10	22.2	44.4	33.3
11-15	75.0	10.0	15.0
16+	43.5	24.2	32.3

1. Her iki seçimde de adayın kişiliği önemlidir.
2. Yerel seçimlerde daha çok kişisel ilişkilerime göre oy kullanırım.
3. Genel seçimlerde ulusal politika konularını, yerel seçimlerde yerel sorunları en iyi biçimde çözeceğine inandığım partilere oy veririm.

Nisan 1999 Genel ve Yerel seçimlerinde seçmenlerin farklı partileri tercih etme sebepleri ile, KYS arasındaki ilişki yüksek bir anlamlılık düzeyi göstermemektedir. Ancak yüzdeler karşılaştırıldığında, 0-5 yıl ve 6-10 yıllık kentliler yerel seçimlerde daha çok kişisel ilişkilere göre oy kullandıkları için, her iki seçimde farklı partilere oy vermiştir. 11-15 yıl ve 16 yıl- üstü kentliler tercihlerinde, başkan adayının kişiliği etken olduğu için, iki seçimde de farklı partilere oy verdiklerini belirtmişlerdir.

Son Seçimlerde Verilen Oydan Memnuniyet ve Gelecek Seçimlerde Parti Seçimi: Bu bölümde, KYS ile 2002 Genel Seçimlerinde kullanılan oydan memnuniyet ilişkisi ve bir sonraki genel ve yerel seçimlere dair parti tercihleri verilmektedir.

Tablo 14. KYS - 2002 Genel Seçim Kullanılan Oydan Memnuniyet

KYS(yıl)	2002 Genel Seçimi oydan memnuniyet %	
	Evet	Hayır
0-5	88.9	11.1
6-10	84.1	15.9
11-15	81.6	18.4
16+	73.2	26.8

KYS ile kullanılan oydan memnun olup-olmama birbirinden bağımsızdır. Ancak, kullanılan oydan duyulan memnuniyetin, KYS artıkça düştüğü söylenebilir.

Tablo 15. KYS - Bir Sonraki Genel Seçimde Parti Tercihi

KYS(yıl)Bir sonraki genel seçimde parti tercihi (İlk Dört) %

	MHP	AKP	CHP	Kararsız
0-5	30.0	38.0	6.0	26.0
6-10	0	42.2	6.7	51.1
11-15	6.7	51.1	4.4	37.8
16+	11.3	17.4	35.7	35.7

Bir sonraki genel seçimde, seçmenlerin parti seçişi KYS'ne bağılı olarak değişmektedir. Bir sonraki seçimde, tercihini yüksek oranda MHP'den yana kullanacak olan seçmen kitlesi 0-5 yıllık kentlilerdir. Tercihlerini daha çok AKP'den yana kullanmayı düşünen kesim, ara kategorilerdeki kentlilerdir. CHP'yi tercih edeceklerin oranı KYS arttıkça yükselmektedir. Kararsızların en düşük oranda olduğu kesim, 0-5 yıl kategorisindedir. Bu grubu, 16 yıl ve üstü kategorisi takip etmektedir. Hangi partiyi tercih edeceklerini o günün koşullarıyla değerlendireceğini söyleyen, kararsız seçmen kitlesinin en fazla olduğu grup, 6-10 yıl kategorisindedir. Bu grubu ise, 11-15 yıllık kentliler izlemektedir.

Tablo 16. KYS - Bir Sonraki Yerel Seçim Parti Seçişi

KYS(yıl)Sonraki yerel seçimlerde parti tercihi (İlk Dört) %

	AKP	CHP	Kararsız
0-5	26.2	2.4	71.4
6-10	32.5	7.5	60.0
11-15	40.4	6.4	53.2
16+	5.9	30.3	63.9

Bir sonraki yerel seçimde hangi partiyi tercih edecekleri konusunda kararsız olan seçmenler, yüksek oranda 0-5 yıl kategorisindedir. Bu oran, 6-10 ve 11-15 yılda düşmekte ve 16 yıl ve üstündekilerde tekrar yükselmektedir. Bir sonraki yerel seçimde AKP'yi tercih edeceklerin oranı, KYS arttıkça önce yükselmekte, 16 yıl ve üstünde azalmaktadır. Bu kategoride CHP'ye desteğin, en yüksek düzeye çıktığı görülmektedir.

Sonuç

Denizli kentine yönelik olarak, KYS'nin seçmen davranışı üzerindeki etkilerinin araştırdığı çalışmada, KYS bağlı olarak kentlilerin seçimlere katılımı, parti tercihleri, seçilen partilerin siyasi yelpazedeki konumları ve parti tercihindeki istikrara ilişkin farklılıklar gösterdiği bulgulanmış ve hipotezimiz doğrulanmıştır. Yapılan analizlerin ışığında şu yargılara ulaşılmıştır:

Seçime Katılma Kararına İlişkin Yargılar: Öncelikle, seçimlere katılımı direk etkileyen iki konu test edilmiştir. Bunlardan ilki, siyasal yaşamın kurumlarını beğenme düzeyidir. Bu, kente yaşama süresine göre anlamlı bir farklılaşma göstermiştir. KYS arttıkça, beğeni düzeyi düşmektedir. Seçimlere katılımı etkileyeceği varsayılan ikinci konu, kişilerin, siyasi partilerin kendilerini temsil edip etmediği ya da, ne kadar temsil ettiği hakkında ki tereddütleridir. Bu açıdan KYS'ne göre gruplar arasında farklılaşma saptanmıştır. Siyasal partilerin kendilerini temsil ettiği kanısı, KYS arttıkça azalmaktadır. KYS arttıkça kişilerin beklentileri, sorgulaması ve beğeni düzeyi artmakta ve siyasi partiler bunu karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Kentleşme süreci ilerledikçe kişilerin siyasi bilinç düzeyi gelişmektedir.

Genel olarak, KYS'ne göre grupların seçimlere katılım oranlarında önemli farklılıklar saptanmamıştır. Bunda, seçimlerde oy kullanmanın zorunlu olmasının, aksi takdirde cezai işlem uygulanmasının rolü büyük olmuştur. Yinede, KYS uzadıkça katılım oranının nispeten yükselmektedir. Nisan 1999 Genel Seçimlerinde oy kullanmama oranı en yüksek yeni kentlilerdedir. KYS arttıkça, seçimde oy kullanmama oranı düşmektedir. Nisan 1999 Yerel Seçimlerinde de, Kasım 2002 Genel Seçimlerinde de bu sonuç doğrulanmaktadır. Oy kullanma oranı, KYS daha uzun olan kategorilerde yükselmektedir.

Parti Seçişine İlişkin Yargılar: KYS ve aile-akrabaların aynı partiye oy verip vermemesi birbirine bağlıdır. Ailelerine uyup parti tercihi yapanlar, en yüksek oranda yeni kentlilerdir. KYS arttıkça, seçmen aile ve akrabalarından daha bağımsız olarak parti tercihini yapmaktadır. Kentte en uzun süredir yaşayanlar, parti seçimlerini kendileri yapar. Görüldüğü gibi, kente yeni gelenler daha çok geldikleri kırsal yörenin alışkanlıklarına göre oy kullanırken, kentte belli bir yaşam oluşturanlar, bireysel menfaatlerini gözeterek, kişisel ilişkiler çerçevesinde tercihlerini yapmaktadırlar. Eski kentliler, parti tercihlerinde daha kararlı bir tutum sergilemekte, daima oy verdikleri partiye oy vermektedirler.

Parti Seçişlerinin Oransal Dağılımı: Ele alınan 3 seçimde de, parti seçişi ile KYS birbirine bağlı olarak değiştiği saptanmıştır. Kente yeni göç edenler, kararlı bir tavırla

milliyetçi sağı tercih etmişlerdir. MHP'nin oranı KYS arttıkça düşmektedir. Kasım 2002 Genel Seçimlerinde AKP yüksek oranda, yeni kentliler ve ara süreçteki gruplardan destek almıştır. CHP'ye en fazla oy veren kesim eski kentlilerdir. KYS kıaldıkça bu partinin oy oranı gerilemektedir. ANAP ve DSP en fazla oyu, ara süreçlerde olan gruplardan almıştır. DYP'nin oy desteği KYS uzun olan kategoridendir. Kente yeni gelen seçmen, tercihini siyasal yaşamın sağ kanadındaki partilerden yana yapmaktadır. Ara süreçtekiler her seçimde farklı partilere oy vererek, parti seçişinde esnek bir tutum göstermektedirler. Bu gruplar, kamuoyu yoklamalarında güçlü görülen partilere göre tercihlerini belirlemektedirler. 1999 Genel Seçimlerinde, dönemin güçlü partileri DSP ve MHP'ye oy vermişler, 2002 Genel Seçimlerinde iktidar partisi adayı AKP'yi seçmişlerdir. KYS uzun olanların tercihleri büyük oranda ve kararlı bir tutumla merkez sol partilerden yanadır. Bu süreçtekilerin oyları, 1999 Genel Seçimlerinde DSP ve CHP arasında bölünmüş, Kasım 2002 Genel Seçimlerinde ise CHP'den yana olmuştur. Parti seçişi konusunda en katı tutuma sahip grup, yeni kentlilerdir. Parti tercihinde uzun süredir kentte yaşayanların tutumları çok katı olmamakla beraber, ara süreçtekiler kadar esnek değildir. KYS arttıkça, farklı partilere oy verme oranı yükselmektedir.

Farklı Partilere Oy Verme Nedeni: Yeni kentliler, eski partilerinin vaatlerini ve hedeflerini gerçekleştiremediği gerekçesi ile partilerini değiştirmektedirler. KYS arttıkça, parti değişikliği eski partinin kendilerine hitap etmediğini düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Son Seçimlerde Verilen Oydan Memnuniyet ve Gelecek Seçimlerde Parti Seçimi: KYS ile kullanılan oydan memnun olup-olmama birbirinden bağımsızdır. Ancak, kullanılan oydan duyulan memnuniyetin, KYS arttıkça düştüğü söylenebilir. KYS arttıkça, sonraki genel seçimlerde, oy verdiği partiyi değiştirmek isteyenlerin oranı artmaktadır. Gelecek seçimlerde yüksek oranda MHP'yi tercih edecek olan seçmen kitlesi, yeni kentlilerdir. Tercihlerini AKP'den yana kullanmayı düşünen kesim, daha çok ara süreçtekilerdir. CHP'yi tercih edeceklerin oranı, KYS arttıkça yükselmektedir. Kararsızların en düşük oranda olduğu kesim, yeni kentlilerdir. Bu gruba, 16 yıl ve üstü kategorisi takip etmektedir. Hangi partiyi tercih edeceklerini o günün koşullarıyla değerlendireceğini söyleyen seçmenler en fazla, ara süreçte yer almaktadır. Bir sonraki yerel seçimde hangi partiyi tercih edecekleri konusunda, kararsız olan seçmenler, yeni kentlilerdir. Bu oran, ara süreçteki gruplarda düşmekte ve sonra tekrar yükselmektedir. Bir sonraki yerel seçimde AKP'yi tercih edeceklerin oranı, KYS arttıkça önce yükselmekte, 16 yıl ve üstünde azalmaktadır. Bu kategoride CHP'ye destek, yüksek düzeydedir.

Kentte belli bir yaşam düzeni kurmuş olan ara süreçteki kentliler, parti seçişlerini

yaparlarken daha esnek bir tutum sergilemektedirler. Kente yeni gelenler ve eski kentliler daha kararlıdır. Kente yeni göçenler, daha çok sağ partileri, eski kentliler daha çok sol partileri tercih etmektedirler. Parti seçişi konusunda bu bulgular, KYS göre seçmen grupları arasında farklılıkların ortaya çıkması yönündeki beklentiyi doğrulamaktadır.

Seçmen davranışına, zaman boyutunun yaptığı etkiyi ortaya koymak amacıyla, yerel düzeyde yürütülen bu çalışma, seçmen davranışını bütünüyle açıklayan genel yargılara ulaşılması yönünde bir iddia taşımamaktadır. Seçmen davranışı da, kentleşme de çok boyutlu konulardır. Bütün sorunsalı bir çalışmada ele alıp, açıklamak mümkün değildir. Yerel düzeyde yapılan bu tür araştırmalar, konuyla ilgili ulusal ve evrensel nitelikli genellemelerin sınanmasına olanak sağlaması açısından önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ABADAN, Nermin (1965), "Ankara Şehir Nüfusunun Siyasi Eğilimlerinden Bazı Örnekler Nisan 1964", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, c.XXVI, no:1, s. 495-516.
- ABADAN, Nermin, YÜCEKÖK Ahmet N. (1966), "1961-1965 Seçimlerinde Büyük Şehirlerde Gelir Durumuna Göre Oy Verme Davranışları", *SBFD*, c.XXI, no:4, s. 103-117.
- DANIELSON, M. H., KELEŞ, Ruşen (1985), *The Politics of Rapid Urbanization Government and Growth in Modern Turkey*, New York.
- GÖKÇE, Orhan, AKGÜN, Birol, KARAÇOR, Süleyman (2002), "3 Kasım Seçimlerinin Anatomisi: Türk Siyasetinde Süreklilik ve Değişim", *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yıl:2, Sayı:4, s:1-44.
- GÜLMEN, Yüksel (1979), *Türk Seçmen Davranışında Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Rolü*, İst.: İstanbul Üniversitesi Yay. no:2531.
- HARROP, M.- MİLLER, W. (1987) *Election and Voters a Comparative Introduction*, London: Macmillan.
- HUNTINGTON, S. P., Jorge I. Domínguez (1975), *Siyasal Gelişme*, (çev. Ergun Özbudun), Ankara: S Yayınları.
- KALAYCIOĞLU, Ersin (1983), *Çağdaş Siyasal Bilim Teori, Olgu ve Süreçler*, İstanbul: Beta Basın-Yayın-Dağıtım.
- KALAYCIOĞLU, Ersin (1993), *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBF Yayını.
- KAPANİ, Münci (2000), *Politika Bilimine Giriş*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- KARTAL, Kemal (1978), *Kentleşme ve İnsan*, Ankara: TODAİE.
- KELEŞ, Ruşen (1997), *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Yayınevi.
- LİPSET, S. M. (1986), *Siyasal İnsan*, (çev. Mete Tunçay), V Yay. Ankara.

- ÖZER, İnan (1996), "Siyasal Kültür, Demokrasi ve Demokratik Değerler", **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Ankara,14, (1), ss:71-98.
- ÖZER, İnan (1999), "Siyasal Değişme Kuramlarına Eleştirel Bir Bakış", **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sivas, sayı: 22-23, ss: 25-51.
- ÖZER,İnan (1983) "Kentleşmenin Kişilerin Siyasal Katılımları Üzerindeki Etkileri", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, H.Ü. SBE.
- PEKER, Mümtaz, ÖNEN, Engin, BALKIZ, Bekir (1997), **Göç, Kentleşme Sorunları ve Yerel Siyaset**, İzmir: Saray Kitabevleri.
- SARIBAY,Alı Yaşar (1998), **Siyaset, Demokrasi ve Kimlik**, Bursa: Asa Kitabevi.
- SEZAL, İhsan (1997), "Göçler ve Şehirleşemeyen Şehirler", **Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları No:5, ss:147-151.
- SİTEMBÖLÜKBAŞI, Şaban (2001), **Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyoekonomik Faktörler**, Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- SUHER, Hande (1995), "Kentleşme ve Kentleşme Politikaları", **Türkiye'de Kentleşme**, İstanbul: Yeni Yüzyıl Kitaplığı, ss:5-29.
- ŞEKER, Murat (1995), **Türkiye'de Seçmenin Algılama Süreci**, Ankara: İmaj Yayıncılık.
- TATLIDİL, Ercan (2002), "Kentleşme ve Göç", **Sosyolojiye Giriş**, Ankara: Martı Yayınevi, ss: 403-445.
- TURAN, İlter (1976), **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, İstanbul: Der Yayınları.
- TÜSES Vakfı (1999), **Türkiye'de Siyasi Partilerin Seçmenleri ve Toplum Düzeni**, Ankara.
- VERGİN, Nur (1986), "Hızlı Şehirleşmenin Sosyolojik ve Siyasal Sonuçları", **Hızlı Şehirleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Sosyal Sorunlar**, İstanbul: SİSAV Yayını.
- YÜCEKÖK, Ahmet (1969), "Toplumsal Üst Yapı Olarak Siyasal Davranış", **S.B.F.D.Cilt XXIV, No.4**, ss:175-201.